

*Međunarodna konferencija***“Western Balkans Integration in the Global Security Web”**

Beograd, 27. – 29. rujna 2010.

Konferencija je održana na Fakultetu političkih nauka u Beogradu (27. do 29. rujna 2010.) u organizaciji Centra za studije Sjedinjenih Američkih Država pri FPN-u i uz potporu veleposlanstva SAD-a u Beogradu te Balkanskoga fonda za demokraciju.

U uvodnim izlaganjima Dragan Šutanovac (ministar obrane RS) naglasio je kako je pitanje članstva Srbije u NATO-u još uvijek na emotivnoj razini. Razloge vidi u činjenici što su neka druga pitanja Srbiji trenutačno važnija, poput pitanja Kosova, pokušaja revizije Dejtonskog sporazuma, organiziranoga kriminala, korupcije, nezaposlenosti i neučinkovitosti državnih institucija. Bez obzira na to što NATO nije pri vrhu prioriteta, vojska Srbije spremna je za doprinos jačanju mira i sigurnosti putem Partnerstva za mir, ali i putem ESDP-a, odnosno sudjelovanjem u misijama Europske Unije. Naglasio je kako Srbija ima potpisane sporazume o vojnoj suradnji sa svim državama u regiji (posebno naglasivši onaj posljednji s RH), osim s Albanijom (no na tome se radi). Spomenuo je i suradnju s Rusijom, uz opasku da bi mogla biti i bolja. Vojna suradnja s Kinom ima uzlazni trend, posebno u sferi vojno-ekonomskih odnosa. Mary Burce Warlick (veleposlanica SAD-a u RS) ponovila je kako su vrata NATO-a otvorena Srbiji, kako budući odnosi isključivo ovise o njoj te je dala potporu njezinom članstvu u Europskoj Uniji.

Prof. Lidija Čehulić (Fakultet političkih znanosti iz Zagreba) naglasila je kako je međunarodna zajednica još uvijek sklona nesigurnostima u kojima je NATO ključni čimbenik međunarodne sigurnosti. Podsjetila je na razvoj NATO-ovog sigurnosnog koncepta od 1991. (Rim), koji je bio fokusiran na prostor Europe do strategije iz 1999. (Washington), koji je pak pozornost usmjerio na euroatlantski prostor. Izraženo je uvjerenje da NATO treba suziti krug aktivnosti i preciznije definirati svoju misiju. To bi ujedno trebao biti cilj novih koncepta u očekivanju novog *summita* u Portugalu.

Prof. Dragan Simić (Centar za studije SAD-a) smatra da kolektivna obrana mora ostati temeljem NATO-ovih budućih aktivnosti. Podsjetio je na to kako je globalizacija počela i prije sedamdesetih godina prošloga stoljeća te da i male države moraju naći prostora za vlastitu pozicioniranost. Lazar Elenovski (predsjednik Euroatlantskog vijeća Makedonije i bivši ministar obrane) izrazio je uvjerenje kako je novi strateški koncept rezultat dogovora saveznika o budućim misijama. Ivan Vejvoda (direktor Balkanskoga fonda za demokraciju) smatra da je raspad Jugoslavije iznenadio stručnjake za međunarodne odnose s obzirom na položaj nesvrstane Jugoslavije kao tampon-zone između dva bloka i tadašnju potporu SAD-a. Nakon devedesetih godina regija je nisko na ljestvici prioriteta međunarodne zajednice. Srbija je nakon 2000. dogovorom Koštunice i Đinđića krenula putem euroatlantskih integracija, ali je kasnije sve završilo samo na Partnerstvu za mir. Smatra da nitko u Srbiji neće zaboraviti ni oprostiti bombardiranje 1999. godine, ali da život na Kosovu mora biti nastavljen. Srbiji je u interesu biti dijelom EU-a i tržišta od 500 milijuna stanovnika. Smatra da je snaga Srbije bila u umjerenoj reakciji koja je uslijedila nakon proglašenja neovisnosti Kosova. Prof. Vukašin Pavlović (zamjenik dekana FPN-a) upozorio je na posljedice ekoloških promjena. Ako prosječna temperatura nastavi rasti sadašnjom brzinom, na Zemlji će u 21. stoljeću ona narasti za 5 stupnjeva, dok je gornji prag 2 stupnja Celzija, nakon čega nastaju nepopravljive ekološke štete. Jedna od posljedica ekoloških promjena jest i činjenica da godišnje umre 6 milijuna djece mlađe od pet godina. U raspravi se čulo i to da tenzije na Sandžaku nisu ozbiljne te da teza kako nakon Kosova na red dolaze Sandžak i Vojvodina, nije ozbiljna. Rečeno je i to da je sadašnja potpora srbijanskoga stanovništva ulasku u NATO na 20 posto, dok je to 2005. godine bilo 5 posto. Prof. Radovan Vukadinović (Fakultet političkih znanosti iz Zagreba) podsjetio je na hrvatski put prema članstvu u NATO-u, koji počinje 1994., ali koji tek sada dobiva zamah nakon demokratskih promjena 2000. i nakon ulaska u Partnerstvo za mir. Tijekom puta prema NATO-u postojao je konsenzus svih relevantnih političkih stranaka. Javnost je imala zamjerke jer NATO nije reagirao u sprečavanju rata u Hrvatskoj, jer će biti vojnih baza diljem zemlje, jer će hrvatski vojnici ratovati za tuđe interese te stoga što će doći do gubljenja suvereniteta. Ostaje činjenica da javno mnijenje nije bilo zainteresirano sve dok na sastanku Busha

i Sanadera 2006. godine nije jasno izražena snažna potpora SAD-a. Ulaskom u NATO Hrvatska je riješila svoj položaj. Ostao je problem modernizacije oružanih snaga te je naglašen vrlo važan doprinos HV-a u mirovnim misijama u Afganistanu, u regionalnoj suradnji i stvaranju tzv. sigurnosne zajednice na Balkanu. Slobodan Homen (državni tajnik srbijanskog Ministarstva pravde) istaknuo je da postoji 50.000 predmeta na kojima se trenutačno radi, a vezani su uz razna međuregionalna pravna pitanja. Prema broju predmeta na prvom je mjestu RH, zatim BIH, Crna Gora, Makedonija i Slovenija. Smatra da je, dok je UNMIK bio na Kosovu, sve funkcioniralo kako treba, za razliku od danas, kada je nemoguće dostaviti sudsku poštu, čime se gubi pravo na žalbu. Posebno je pohvalio nedavno potpisane Ugovore o izručenju vlastitih građana s RH kao izraz međusobnog povjerenja. Trenutačno se vode pregovori o sklapanju istog ugovora s Crnom Gorom (ratni zločini, organizirani kriminal i sl.), a do 15. listopada trebao bi biti potpisan. BIH i Makedonija imaju ustavna ograničenja te zasad nisu ni otpočele pregovori oko potpisivanja sličnih ugovora. Očekuje se da će RH i RS imati oko 20 izručenja godišnje. Mr. sc. Savo Kentera (predsjednik Atlantskog vijeća Crne Gore) podsjetio je na početak komunikacijske strategije 2007., kada je potporu javnosti članstvu u NATO-u dalo 36 posto stanovništva, ali unatoč provođenju komunikacijske strategije potpora je 2007. pala na 26 posto, dok je danas na 32 posto. Opozicija je u Crnoj Gori protiv članstva u NATO-u te ne shvaća nacionalni interes, za razliku od svojevjremene situacije u Sloveniji i Hrvatskoj. Smatra da ruske investicije u Crnoj Gori nisu bile uspješne (nezavršeni hoteli i štrajkovi u tvornicama). Crna Gora ne može sama ospostaviti sigurnost, a neutralnost nije realna opcija. Optimističan je u pogledu datuma ulaska Crne Gore u NATO (2015. godine). Smatra da rusko protivljenje ulasku Crne Gore u NATO od 2006. godine i prijetnja da više neće biti prijatelji nisu relevantni te da je važan samo crnogorski interes. Što se tiče najava odlaska predsjednika Đukanovića, smatra da se radi o nezaustavljivom procesu. Dr. Arian Starova (zamjenik ministra obrane Albanije) podsjetio je na pozitivnu sigurnosnu ulogu NATO-a na Balkanu i faktor stabilnosti na euroatlantskom prostoru. Za Albaniju je članstvo u NATO-u značilo povratak u zapadno društvo demokracija. Očekuje se ubrzavanje pregovaračkog procesa za EU (liberalizacija viza i status kandidata za EU). Potpora euroatlantskim integracijama uvijek je premašivala 90

postu. Denis Hadžović (direktor Centra za sigurnosne studije iz Sarajeva) dao je pregled angažmana NATO-a u BiH, od prve vojne akcije Saveza izvan teritorija zemalja članica do kraja 2004. i preuzimanja misije od strane EU. Ostalo je samo zapovjedništvo s 200 ljudi kao pomoć u provedbi reformi. Drži da je NATO ostavio najviše traga u BiH. Godine 2001. postignut je konsenzus oko članstva u NATO-u, ali se sve svelo na aktivnosti unutar Partnerstva za mir. Prof. Jim Seroka (Auburn University, Alabama) smatra da su napuštanjem unipolarnog koncepta Sjedinjene Države shvatile da nemaju snage za samostalno djelovanje te da američka snaga nije neograničena.

Kao *indispensible nation*, Sjedinjene Države moraju smanjivati vojne izdatke i više se okrenuti multilateralnim akcijama. SAD će prema Balkanu nastaviti politiku potpore euroatlantskim integracijama. Naglasio je kako SAD šalje poruku zemljama u regiji da se više okrenu Europi i da nauče živjeti zajedno (u Europi). Dr. Dušan Reljić (njemački Institut za međunarodnu politiku i sigurnost) smatra da Srbija nema interesa za ulazak u NATO, i to zbog pitanja Kosova, neutralnog statusa, javnog mnijenja i veza s Rusijom (energetika). Podsjetio je na Medvedevljevu izjavu iz 2008. godine, onu kako Rusija ima "neprikosnoveni" interes na Balkanu. Pa ipak, danas 35 posto građana Srbije uzor vidi u Europskoj Uniji i nordijskim zemljama, 17 posto u Rusiji, 3 posto u Kini, 2 posto u SAD-u, a 20 je posto neopredijeljenih. Prof. Dragana Mitrović (FPN, Beograd) smatra da Kina nije supersila, graniči s 14 azijskih zemalja i još 6 pomorskih. Prvi joj je cilj zaštita teritorijalnog integriteta, zatim ponovno ujedinjenje matice zemlje (Tajvan). U regiji JIE (nikada ne koristi pojam Zapadnoga Balkana) prisutna je u vidu investicija, gdje ulaže kako bi došla do resursa (Rumunjska, Bugarska, Srbija, Makedonija, Albanija, Mađarska). Kina je podržala put Republike Hrvatske prema Europskoj Uniji, kao i put svih ostalih zemalja regije, stoga što u njima vidi jače i kvalitetnije ekonomske partnere.

Mladen Nakić